

Heimspeki með börnum

Kennsluleiðbeiningar með bókinni:

NÚNA HEITIR HANN BARA PÉTUR

Höfundur: Guðrún Helgadóttir
Iðunn, Reykjavík 1990

Lundarsel 2000-2001

Góður-bestur

BLS. 1

- Hvað er góður?
- Hvenær er ég góður?
- Er ég góður ef ég geng frá?
- Er maður góður ef maður gerir oftast það sem mamma og pabbi biðja um?
- Ef mamma og pabbi biðja þig um að pissa og þú segir nei, ertu þá ekki góður?
- Verða allir einhvern tíma góðir?
- Væri gott ef allir væru góðir?
- Er ég góður ef ég segi mömmu að bróðir minn hafi logið?
- Er ég góður ef ég segi mömmu að BRÓÐIR minn hafi stolið súkkulaði úr eldhússkúffunni?
- Ef ég ætla að vera góður en það misheppnast eitthvað, er ég samt ekki góður?
- Er hægt að vera bestur?

Hlýðni-báðu hann um.

BLS. 1

- Á maður að hlýða öllum?
- Hverjum á ég að hlýða?
- Hvenær á maður ekki að hlýða?

Vildi alls ekki

BLS. 1

- Af hverju vil ég ekki blátt smartís?
- Af hverju vil ég ekki leika við hvern sem er?
- Af hverju vil ég ekki bjóða x í afmælið mitt?
- Af hverju vil ég ráða?
- Hvað gerist ef x fær allt sem hann vill?
- Hvað gerist ef kennarinn fær allt sem hann vill?
- Hvað gerist ef ég fæ allt sem ég vil?
- Hvað gerist ef Akureyringar fá allt sem þeir vilja?
- Hvað gerist ef allir fá allt sem þeir vilja?
- Er einhver til sem fær allt sem hann vill?

Nennti því ekki

BLS. 1

- Leti - er í lagi að vera latur,...ef
- Er í lagi að vera latur í „hvíldinni“?
- Er í lagi að vera latur ef vinur minn er latur?
- Er í lagi að vera latur ef maður er veikur?
- Er í lagi að vera latur í sundi?
- Er í lagi að vera latur að bursta tennurnar?
- Er í lagi að vera latur að ganga frá eftir sig?

Stríðni

BLS. 1

- Hvað er stríðni?
- Hvernig stríðir maður?
- Getið þið nefnt dæmi um stríðni?
- Er það stríðni að uppnefna?
- Meiðir stríðni?
- Er til góð stríðni?
- Er til vond stríðni?
- Hafið þið einhvern tímann strítt?
- Má stríða?
- Þekkið þið einhvern sem stríðir aldrei?
- Þekkið þið einhvern sem stríðir alltaf?
- Hvað er að stríða í gamni? Komið með dæmi?

Vera sama-sama um/samt sama-gildismat

BLS. 1

- Hvernig er okkur sama?
- Af hverju er okkur sama?
- Má okkur vera sama um systkini okkar?
- Má okkur vera sama um mömmu og pabba?
- Er það alltaf satt þegar okkur er sama?
- Má okkur vera sama um umhverfið?
- Má okkur vera sama um okkur sjálf?
- Má okkur hætta að vera sama?
- Er í lagi að vera sama um eitthvað?

Fegurð-fallegt veður-fínn og fallegur

BLS. 2

- Í hverju felst fegurðin?
- Hvað getur verið fallegt?
- Getur veður verið fallegt?
- Geta blóm, árstíðir, rigning, kanínur og svo framvegis verið fallegt?
- Getur eitthvað verið fallegra en kanína?
- Getur svört kanína verið fallegra en hvít?
- Gætu þær verið kærustupar?
- Er til eitthvað sem er alls ekki fallegt?
- Þurfa hlutir að vera lifandi til þess að vera fallegir?

Rétt og rangt-að vera blautur

BLS. 2

- Er í lagi að pissa í fínu buxurnar sínar?
- Er einhver tíma í lagi að pissa á sig?
- Er í lagi að pissa úti?
- Hvernig veit maður hvenær maður má pissa?
- Veit litla barnið hvar má pissa?

Hæðni-hlæja-hía-hlógu að

BLS. 3

Rannsóknarspurning andstæða Hlæja-hía. Híið breyttist í hlátur.
Skilgreina hlátur.

- Er í lagi að hlæja að brandara?
 - Er í lagi að hlæja að x ?
 - Er í lagi að hlæja ef einhver dettur ?
 - Er í lagi að hlæja ef einhver segir “þroskur” ?
 - Er í lagi að hlæja ef þú segir brandara ?
 - Er í lagi að hlæja ef þú dettur ?
 - Er í lagi að hlæja ef þú segir “þroskur” ?
 - Er þá í lagi að hlæja með en ekki að?
-
- Hvenær erum við að hlæja og hvenær að hía ?
 - Hvenær erum við að hlæja með einhverjum ?
 - Hvenær erum við að hlæja að einhverjum ?
 - Er skemmtilegra að hlæja með einhverjum eða að einhverjum ?
 - Er skemmtilegra að hlæja með öðrum heldur en einn?

Hvað er hægt-sólin fitjaði upp á trýnið

BLS. 3

- Getur sólin fitjað upp á trýnið?
- Geta amma, afi, krakki, kind, hús og svo framvegis fitjað upp á trýnið?
- Er bara hægt að fitja upp á trýni? (fitja upp á þrjóna)

Aldur-of gamall

BLS. 3

- Erum við einhvern tímann of gömul til að pissa í buxurnar/leika okkur?
- Hvenær er maður of gamall/ungur til að geta ... ?
- Þegar við erum 3 ára gömul getum við þá keyrt bíl/átt börn?
- Geta mömmur, pabbar verið í leikskóla? En afar og ömmur?
- Geta mömmur og pabbar pissað í buxurnar?
- Hvenær erum við gömul?
- Hvenær erum við of gömul?
- Hvenær erum við of ung?
- Hvað er aldur?
- Getum við séð aldur?
- Getum við snert aldur?
- Getum við heyrt aldur?
- Getum við fundið lykt af aldri?

Hugsun-gömul hús hugsa

BLS. 3

- Þælingin hvað er hugsun?
- Getum við hugsað?
- Getum við sleppt því að hugsa?
- Geta hundar hugsað?
- Geta tré hugsað?
- Geta hús hugsað?
- Hvernig vitum við að eitthvað getur hugsað?
- Hvað er að hugsa?
- Hvernig vitum við að við erum að hugsa?
- Hvar hugsum við?
- Finnum við hugsanir?
- Sjáum við hugsanir?
- Er hægt að snerta hugsanir?
- Hvert fara hugsanir?
- Tenging aldurs og hugsana.

- Hugsum við eins þegar við erum 3 ára og 15 ára?
- Hugsar gamall maður eins og barn?
- Hugsar nýfætt barn?
- Hugsar 100 ára gamall maður?
- Hugsum við öll eins?
- Hvað mundi gerast ef tveir hugsa eins?
- Ef tveir hugsa eins, eru það þá einn eða tveir menn?

VERKEFNI/ÆFING

Það er bannað að hugsa. Þið megið alls ekki um þennan penna. Það kemur sennilega í ljós alltaf að hugsa.

Mannasiðir-stílt og þrúð og kurteis

BLS. 4

- Eru mannsiðir eins á Íslandi og á Indlandi?
- Er í lagi að vera dónalegur ef maður er reiður?
- Er einhverntíma í lagi að vera dónalegur?
- Fyrir hverja eru mannsiðir?

VERKEFNI/ÆFING

Búa til reglur um mannsiði, hvað má og hvað ekki fyrir yngri börnin. Búa til reglur um siði við borðhald, í hvíld og svo framvegis. Fyrir eldri börnin búa til reglur sem gilda í leikskólanum, Akureyri, Íslandi.

Forréttindi-hún var elst

BLS. 5

- Er það sanngjarnt að amma önd byrji?
- Er það sanngjarnt að x byrji?
- Fæ ég eitthvað af því ég er yngstur, elstur, strákur, stelpa o.s.frv.
- Hvers konar mismunun er sanngjörn?
- Eru til ósanngjarnir mannsiðir?
- Eru til ósanngjarnar reglur?
- Er sanngjarnt að sá sem er svangur fái meiri mat en sá sem er saddur?

Ljótt/vont-ljóta brauðið,

BLS. 5

- Er peysa ljót ef hún stingur ?
- Er bíll ljótur ef hann stoppar ekki við gangbraut ?
- Er X ljótur ef hann vill ekki leika ?
- Er X ljótur ef hann rífur af ?

DRAGA FRAM MYND—FLOKKA-RÖKSTYÐJA

- Ljót en ekki vond
- Vond en ekki ljót
- Ljót og vond
- Hvorki né vond
- Draga fram eitthvað sem er annars vegar smekksatriði og hins vegar eitthvað sem meiðir.

Hvaða vitleysa/gömul og kölkuð

BLS. 6

- Hvaða vitleysa (hvað gerir eitthvað að vitleysu)?
- Hvernig getum við vitað að eitthvað sé vitleysa (fordómar)?
- Hvað er vitleysa, skiptir máli hver segir að eitthvað sé vitleysa?

- Er eitthvað vitleysa ef vinur minn segir það?
- Er eitthvað vitleysa ef kennarinn segir það?
- Er eitthvað vitleysa ef mamma segir það?
- Er eitthvað vitleysa ef forsetinn segir það?
- Er eitthvað vitleysa ef löggan segir það?
- Er eitthvað vitleysa ef einn segir það?
- Er eitthvað vitleysa ef tveir segja það?
- Er eitthvað vitleysa ef allir segja það?
- Er eitthvað vitleysa ef allir nema einn segir það?

- Ef vinur minn segir vitleysu er hann þá ruglaður?
- Er x ruglaður ef einn segir það?
- Er x ruglaður ef tveir segja það?
- Er x ruglaður ef allir segja það?
- Er x ruglaður ef allir nema einn segir það?
- Dæmi þar sem einhver virðist vera ruglaður/gera vitleysu, fá börnin til að koma með skýringu á atferlinu.

Mont

BLS. 6

- Hvað er að vera montinn?
- Hvað gerir okkur montinn ?
- Hvernig erum við þegar við erum montinn?
- Ert þú montinn-hvernig?

- Geta kettir verið montnir-hvernig?
- Geta hús verið montin-hvernig?
- Ef við erum ánægð með eitthvað erum við þá montin?
- Ef ég er...er ég þá montin/n?
- Ef okkur finnst bíllinn okkar fínni en vina okkar erum við þá montin?
- Af hverju er öndin montin?
- Af hverju er fólk montið?
- Hvað hefði öndin sagt ef þetta hefði verið feimin önd?
- Hvað hefði öndin sagt ef þetta hefði verið frek önd?
- Hvað hefði öndin sagt ef þetta hefði verið örg önd?

Heimska

BLS. 6

- Heimska sem andstæða við víðsýni.
- Hvað er að vera heimskur?
- Hvað ber vott um heimsku?
- Er öndin heimsk ef hún gubbar ekki heima hjá sér?
- Ef við vitum ekki eitthvað erum við þá heimsk?
- Er vinur minn heimskur ef ég held að hann sé heimskur?
- Er ég heimskur ef mamma mín heldur að ég sé heimskur?
- Er ég heimskur ef kennarinn minn heldur að ég sé heimskur?
- Er ég heimskur ef vinur minn heldur að ég sé heimskur?
- Er ég heimskur ef ég held að ég sé heimskur?
- Ef við getum ekki talað erum við þá heimsk?
- Ef við látum alltaf illa erum við þá heimsk?
- Erum við heimsk ef við getum ekki hjólað/hlaupið/séð/heyrt?
- Erum við heimsk ef við eyðileggjum eitthvað?
- Ef við gerum eitthvað óvart erum við þá heimsk?

VERKEFNI/ÆFING

Hafa æfingu um athafnir sem bera vott um heimslu. Hafa í huga að stundum gerðum við eitthvað óvart en berum samt ábyrgð á því.

Að ruglast

BLS. 7

- Alveg að fara úr sambandi.
- Hvað er að fara úr sambandi?
- Við skólann, fjölskylduna, áttagana, vinina og svo framvegis.
- Geta hlutir farið úr sambandi?

- Hvað gerist ef hlutir fara úr sambandi?
- Ef hlutir fara úr sambandi vantar þá rafmagn?
- Hvað þarf manneskja til að virka sem manneskja?

Að ruglast og fordómar-að vitur gömul önd skuli segja svona vitleysu

BLS. 7.

- Í hverju felst viskan?
- Verð ég vitur ef ég...?
- Verð ég vitrari ef ég...?
- Getur maður vitað allt?
- Hvað þarf vitur maður nauðsynlega að hafa?
- Þarf hann að vera góður í...? (afmarka)
- Hvað þarf vitur maður að skilja?
- Geta hundar verið vitrir?
- Hvernig þá?
- Getur sá sem ekki hefur verið í skóla verið vitur?
- Hvernig þá?
- Geta pabbar ruglast?
- Geta...ruglast ?
- Ruglast börn meira en mömmur?
- Ruglast mömmur meira en pabbar?
- Er munur á því þegar mömmur ruglast en pabbar?
- Hvernig er sá munur?
- Ruglast strákar meira en stelpur?
- Er munur á strákum og stelpum?
- Er munur á Gunnu og Sigu?
- Er munur á ... ?
- Ef maður ruglast fer maður þá úr sambandi?
- Er hægt að fara úr sambandi?
- Hvernig þá?

VERKEFNI:

Hvað ætli sé best að gera til að prófa hlutina?

Hvað er best að nota ef maður vill komast að einhverju ?

	prófa sjálfur	spyrja	hugsa
Hvernig brauðið smakkast			

Hvort sólin er heit			
Hvernig peysan mín er á litinn			
Hvort bíll er að koma			
Hvað ég heiti sjálfur			
Hvað er í matinn			
Hvort ég er góð manneskja			

Hvaða verkfæri er best að nota?

	snerta	smakka	lykta	horfa	hlusta
Hvernig brauð smakkast					
Hvort sólin er heit					
Hvernig peysa er á litinn					
Hvort bíll er að koma					
Hvað ég heiti sjálfur					
Hvað er í matinn					
Hvort ég er góð manneskja					

Hugmynd-hægt er að láta aðra prófa fyrir sig.

Sóði

BLS. 7

- Ef ég hendi plastpoka er ég þá sóði?
- Hvers vegna eru sumir sóðar en aðrir ekki?
- Er sá sem pissar úti sóði?
- En sá sem sullar niður?
- Ef maður fer ekki í það er maður þá sóði?
- Getur mamma verið sóði ?
- En pabbi, getur hann verið sóði?
- Ef allir henda plastpoka, hvernig mun þá líta út?
- Ef maður pissar á sig er maður þá sóði?
- Ef ég vil hafa skítugt hjá mér má ég það þá?
- Hvar er í lagi að vera sóðalegur?
- Ef allir gerðu hvernig.....?

Reiði

BLS. 8

- Hverjar eru ástæður fyrir reiði?
- Getið þið nefnt dæmi um hvenær er viðeigandi að reiðast?
- Er það rétt fyrir suma eða alla?
- Er rétt fyrir pabba að reiðast ef uppáhalds dótið hans er skemmt?
- Gengur það fyrir alla?

- Ástæða/orsök reiði.
- Verðum við reið ef e-h meiðir okkur?
- Verðum við reið ef e-h skemmir dótið okkar?
- Verðum við reið ef mamma/pabbi bannar okkur e-h?
- Verðum við reið ef við eigum að gera e-h sem við viljum ekki gera ?

Forða sér frá svona fólki-fordómar

BLS 8

- Er ég öðruvísi fólk ef ég pissa á mig?
- Er ég öðruvísi fólk ef ég er með freknur?
- Er ég öðruvísi fólk ef einhver segir mér að ég sé öðruvísi.
- Er ég öðruvísi ef ég held að ég sé öðruvísi.
- Hvernig er öðruvísi fólk?
- Geta allir verið öðruvísi fólk?

Reið og hneyksluð

BLS 8

- Hvernig er reitt og hneykslað fólk?
- Hvernig veit ég að ég er reið?
- Hvað gerir okkur reið og hneyksluð?
- Hvað er að vera reiður og hneykslaður?
- Geta hús verið reið og hneyksluð?
- Geta bílar verið reiðir og hneykslaðir?
- Hvernig líður okkur þegar við erum reið og hneyksluð?
- Erum við reið og hneyksluð ef við erum ósammála einhverjum?

Erðanú sunnudagur

BLS. 8

- Er sunnudagur öðruvísi en hinir, væntingar um sunnudaga og hlutina
- Hvað gerið þið á sunnudögum?
- Getum við gert það líka á mánudögum?

- Er eitthvað sem við getum bara gert á sunnudögum en ekki mánudögum?
- Er eitthvað sem við getum bara gert á mánudögum en ekki á sunnudögum?
- Eru sunnudagar einhvernvegin öðruvísi en aðrir dagar?
- Hvernig eru þeir öðruvísi?
- Af hverju eru þeir öðruvísi?
- Er e-h eins við dagana?
- Er e-h sem við getum gert hvaða dag sem er?

Háskældi

BLS. 9

- Hvað er að háskæla?
- Er það eins að skæla og háskæla?
- Hvenær skælir maður?
- Af hverju skælir maður?
- Geta allir skælt? (bæði mömmur, pabbar, afar, ömmur).
- Er allt í lagi að skæla?
- Er vont að skæla?
- Er gott að skæla?
- Ef maður skælir, hvenær hættir maður þá að skæla?
- Þegar maður skælir þessar maður þá alltaf í buxurnar? (tengsl við söguna)

Fór að hugsa

BLS. 10

- Hvers vegna haldið þið að Pétur hafi farið að hugsa um að reyna að hætta að pissa á sig?
- Tölum um hugsanir:
- Er mann að dreyma þegar maður hugsar?
- Er maður að rifja upp gærdaginn?
- Er maður að flokka?
- Er maður að finna nýja lausn?
- Þegar við segjum: mamma kemur bráðum að sækja mig, erum við þá að hugsa um það?
- Hugsu þið í svart/hvítu eða lit?
- Hvað eruð þið að hugsa um á þessari stundu?
- Stjórnid þið hugsunum ykkar?
- Getið þið hætt að hugsa núna á stundinni?
- Er hætt að hugsa ekkert?
- Er hægt að hugsa án orða?
- Hugsu þið stundum um fleira en eitt í einu?

- Hvort er auðveldara að hugsa í baði eða úti?

Hvað er maður að hugsa þegar maður er:

- Að leika sér að hugmynd?
- Að detta eitthvað í hug?
- Að dagdreyma?
- Að leika sér?

Hundleiðilegt

BLS. 10

- Hvenær erum við leið?
- Er öðruvísi að vera leiður eða hundleiður?
- Hvernig líður okkur þegar við erum leið?
- Hvernig vitum við að við erum leið?
- Sjáum við leiða?
- Heyrum við leiða?
- Ef okkur þætti allt skemmtilegt, værum við þá aldrei leið?
- Er hægt að losna við leiða?
- Geta hús verið leiðinleg?
- Geta bílar verið leiðinlegir?
- Geta vinir verið leiðinlegir?
- Er vont að vera leiðinlegur?
- Er gott að finnast eitthvað leiðinlegt?
- Er í lagi að þykja eitthvað leiðinlegt?
- Hvað gerum við þegar okkur finnst eitthvað leiðinlegt?
- Af hverju finnst ekki öllum það sama leiðinlegt?

Hissa á

BLS. 10

- Geta kindur verið hissa?
- Geta blóm verið hissa?
- Af hverju verðum við hissa?
- Hvernig líður okkur þegar við erum hissa?
- Hvað gerum við þegar við erum hissa?
- Hvernig horfir maður hissa á einhvern?
- Hvernig veit ég að ég horfi hissa á einhvern?
- Hvenær erum við hissa?

Að leiðast-hundleiðast-leiðast

BLS 10-11

- Hver er munurinn á því að leiðast og hundleiðast?
- Er það nóg ástæða að sleppa því að pissa í klósettið af því það er hundleiðinglegt?
- Er nóg ástæða að sleppa því að bursta tennurnar, að því að manni finnst það leiðinlegt? Hvaða afleiðingar hefur það? Er leiðinlegt að vera með tannpínu?
- Hvenær leiðist manni?
- Má manni alltaf leiðast?
- Líka í afmælinu sínu?
- Hvernig er maður á svipinn þegar manni leiðist?
- Dansar, hoppar og hlær maður þegar manni leiðist?
- Er hægt að leiðast inn í sér en brosa samt og virka glaður á svipinn?
- Getur maður vitað hvernig fólki líður með því að horfa á það?

Gleraugu handa öndum

BLS 12

- Af hverju þarf fólk að nota gleraugu?
- Er fólk sem notar gleraugu öðruvísi en annað fólk?
- Hverjir þurfa að nota gleraugu?
- Geta allir notað gleraugu?
- Geta endur notað gleraugu?
- Getur bíll notað gleraugu?

Geta bætt sig

BLS 13

- Hvað er að bæta sig ?
- Er það að vaxa?
- Er það að minnka?
- Er það að fitna?
- Er það að grennast?
- Er það að gera betur?
- Er það að gera minna?
- Er það að gera meira?
- Er það að verða betri manneskja?
- Er það að verða verri manneskja?

Hvað er að stela?	Já	Nei
Að taka súkkulaði úr skál á eldhúsbörðinu		
Að taka súkkulaði sem er uppi í háaskáp		
Að taka súkkulaði úr skúffunni hjá stóru systur		
Að taka súkkulaði úr nammihillunni úti í búð án þess að borga		
Að taka pakka af eldhúsbörðinu		
Að taka pakka sem er uppi í háaskáp		
Að taka pakka úr skúffunni hjá stóru systur		
Að taka pakka úr hillu úti í búð án þess að borga		

Draga saman svörin-Er þá í lagi að stela..... en ekki.....

- Hvenær þorir maður ekki að gera eitthvað?
- Af hverju?
- Þarf maður að hafa eitthvað til að þora?
- Hvað þarf maður að hafa til að þora? (vini sína, pabba, mömmu eða sjálfan sig)
- Hvaða afleiðingar getur það haft að þora? Dæmi.
- Hvaða afleiðingar getur það haft að þora ekki? Dæmi.
- Þora ekki að anda
- Er hægt að þora ekki að anda?
- Hættum við þá að anda?
- Hvað myndi gerast ef að við hættum að anda?
- Þurfum við að anda?

Hvað er stríð við tölur og rennilása ?	Já	Nei
Er það að :		
Nota rennilásinn fyrir vopn?		
Henda tölum í andstæðinginn?		
Erum við að reyna að fá þær/hann til að hlýða og hneppast/rennast		
Rífast um; ég var með hann!		
Rífast við töluna og rennilásinn-renndu þér upp!		
Er hægt að rífast við rennilás?		
Er rennilás lifandi?		

DRAGA SAMAN -Er þá hægt að tala um stríð við tölur og rennilása ???

Plata

BLS. 15

Hvað er að plata?

AÐ PLATA ER	Já	Nei
Segja ósatt		
Þykjast		
Segja satt		
Að stríða		
Að gretta sig		
Að hoppa		
Að gráta		
Að skrökva		

- Má plata mömmu?
- Má plata pabba?
- Má plata kennarann?

- Má plata vin sinn?
- Er vont að plata?
- Er gott að plata?
- Má alltaf plata?
- Er einhver tími sem ekki má plata?
- Er einhver tími sem á að plata?
- Má plata?

Ekki að fara að gleypa-ætlaði fyrst

BLS. 15

- Hvernig prófum við:
- Mat-hvernig er hann á bragðið?
- Snjó-kaldur/heitur, þurr/blautur?
- Vatn-heitt/kalt, blautt/þurr?
- Hæð-hve hátt?
- Dýpt-hve djúpt?
- Hvað við getum?
- Hvað er hægt?
- Af hverju vildi amma önd prófa fyrst?
- Af hverju þurfum við að prófa fyrst?

Undur

BLS. 15

Hvað er undur?

Að vera undrandi yfir einhverju
Að vera hissa yfir einhverju
Að vera reiður
Að vera glaður
Að vera vondur
Að vera góður
Að vera sorgmæddur
Að vera latur
Að vera hress

- Af hverju undrast maður?
- Hvað er að undrast?
- Hvernig undrast maður?
- Hvenær undrast maður?
- Geta allir undrast?
- Hvaða munur er á því að *undrast um* eitthvað og *undrast á* einhverju?

Nautn-sælusvip

BLS. 16

- Hvernig erum við á svipinn þegar við borðum eitthvað sem er:
Súrt, sætt, vont, gott, heit, kalt.

Réttindi og skyldur foreldra?

BLS. 16

- Hvað gera pabbar?
- Hvað gera mömmur?
- Hvað gera börn?
- Geta pabbar gert það sama og börn?
- Geta mömmur gert það sama og börn?
- Geta pabbar gert það sama og mömmur?
- Geta mömmur gert það sama og pabbar?
- Geta börn gert það sama og pabbar?
- Geta börn gert það sama og mömmur?
- Má fullorðið fólk gera allt?
- Mega börn gera allt?
- Hvað mega fullorðnir ekki gera?
- Hvað mega börn ekki gera?

Hjálpa

BLS. 16

- Hvað er að hjálpa?
- Af hverju hjálpum við öðrum?
- Hjálpið þið vinum ykkar ef einhver er að stríða þeim?

Merkja við hvers vegna þið hjálpið?

Ég hjálpa því þá hjálpar vinur minn mér næst, eða ég hjálpa ekki því þá missi ég af einhverju.	

Ég hjálpa af því að vinur minn hefur til dæmis greinilega meitt sig og vini mínum mun líða betur ef ég hjálpa.	
Ég hjálpa því þá líkar flestum betur við mig.	

Skrýtnir og skemmtilegir

BLS. 16

- Geta kennarar verið skrýtnir?
- Geta börn verið skrýtin?
- Geta andarungar verið skrýtnir?
- Geta ljón verið skrýtin?
- Geta apar verið skrýtnir?
- Geta hús verið skrýtin?
- Geta bílar verið skrýtnir?
- Hvernig lítur skrýtinn maður út?
- Hvar er það sem gerir einhvern skrýtinn?

- Geta kennarar verið skemmtilegir?
- Geta börn verið skemmtileg?
- Geta andarungar verið skemmtilegir?
- Geta ljón verið skemmtileg?
- Geta apar verið skemmtilegir?
- Geta hús verið skemmtileg?
- Geta bílar verið skemmtilegir?
- Hvernig vitum við að eitthvað er skemmtilegt?
- Hvað er það sem gerir það skemmtilegt?
- Er gott að vera skemmtilegur?
- Getur það verið vont að vera skemmtilegur?

Gaman

BLS. 16

- Hvað finnst ykkur gaman í leikskólanum, heima, hjá ömmu?
- Hvað er líkt og ólíkt með því sem okkur finnst gaman?
- Er gaman þegar einhver treðst á undan ykkur í röðina?
- Skiptir það mál hvort það er fullorðinn eða krakki?
- Er gaman ef maður fær réttu afmælisgjöfina?
- Er gaman að eiga allt flottasta dótið?
- Er gaman að gefa flott dót?

- Getur verið gaman hjá mér en hundleiðinlegt hjá hinum?
- Verðum við glöð eða sár ef okkur er hrint í útiverunni?
- Má alltaf vera gaman? Er það alltaf viðeigandi: Nefnið dæmi?
- Verður maður glaðari og glaðari ef maður á marga vini?
- Er maður hamingjusamur ef manni finnst oftast gaman?

Í hverju felst hamingjan:	Já	Nei
Hreysti og heilbrigði		
Ríkidæmi-að eiga allt		
Að vera stór		
Að vera myndarleg/ur		
Að vera góð/ur við aðra		

Gleymdu alveg ...langt frá því eins finar og fallegar og þau

BLS. 17

Að segja eitt og finnast annað? Ef einhver sem manni finnst ekkert of skemmtilegur á nammi, er maður þá sjálfum sér samkvæmur að segja að hann sé núna besti vinur manns??? Að maður sé merkilegri en annar???

- Er krakkinn að segja satt og meina það?
- Krakki sem fær ullarnærbuxur í jólagjöf frá Fríðu segir: Þakka þér kærlega fyrir elsku Fríða frænka, mér þykir mjög vænt um gjöfina?
- Krakka sem finnst vondur maturinn sem er í boði segir: nei takk ég er saddur.
- Krakki sem er vatnshræddur segir: Mér finnst ekki gaman í sundi.
- Krakka sem finnst gaman að leika sér í legó segir: mig langar í legó í afmælisgjöf.
- Krakki sem segir ég er svangur hjá namminu og langar bara í nammi?

Engu hafði gleymt

BLS. 17

- Er hægt að gleyma engu?
- Hvernig gleymum við engu?
- Getum við gleymt?
- Hvað er að gleyma einhverju?
- Ef við gleymum hvað gerist þá?

- Hvaða munur er á því að gleyma og muna?
- Geta endur munað allt?
- Geta allir munað? (Bæði, dýr, menn, hús, blóm)
- Hvað er það að muna?
- Hvar geymum við það sem við þurfum að muna? (höndum, fótum, maga, höfði)
- Hvernig getum við munað það sem við þurfum að muna?
- Getum við munað allt?
- Geta ömmur, afar, pabbar og mömmur munað allt?
- Þurfum við að muna allt?
- Munið þið allar reglurnar í heimspekinni og í leikskólanum?
- Hvað gerist ef við munum ekki allt sem við þurfum að muna?

Forvitin

BLS. 17

- Hvað merkir að vera forvitin?
- Getur sólin orðið forvitin (eins og sagt er í sögunni)?
- Þegar sólin skín og kemur fram úr skýjunum er það þá (alltaf) vegna þess að hún er forvitin?
- Geta allir orðið forvitnir? (menn, dýr, blóm, steinar, fjöll, ský o.s.frv.)
- Hvernig verðum við forvitin?
- Hvenær verðum við forvitin?
- Af hverju verðum við forvitin?
- Er í lagi að vera forvitin?
- Er vont/gott að vera forvitin?

Líða yfir–geðshræring

BLS. 17

- Hvað gerist þegar það líður yfir mann?
- Er að líða yfir mann þegar maður dettur?
- Er að líða yfir mann þegar maður grætur?
- En þegar maður hlær?
- Getur liðið yfir mann af gleði?
- Getur liðið yfir mann af ótta?
- Getur liðið yfir mann af því maður er hissa?
- Getur liðið yfir mann af reiði?

Ályktun-orsök og afleiðing-það hlýtur að vera

BLS. 17

Hvers vegna gerist X, var það vegna Y

Hvernig veit maður að eitthvað er að fara að gerast?

Með því að:	Já	Nei
Heyra það		
Sjá það		
Skynja það		
Giska á það		
Hugsa það		

Friður

BLS. 18

- Hvað er friður og ró?
- Til hvers þarf maður frið og ró?
- Er það gott, vont, skemmtilegt eða leiðinlegt að vera í frið og ró?

Þurfa allir einhverntíma frið og ró?

Mömmur, þabbar, ömmur, börn, kennarar eða dýr?

- Hvernig skapar maður frið og ró?
- Er hægt að skapa frið og ró í leikskólanum, heima, í kirkju, á fjalli eða í sundi?
- Er hægt að skapa frið og ró alls staðar?
- Geta margir saman skapað frið og ró eða verður maður að vera einn til þess?

Hamingjusamur

BLS. 19

- Hvað er hamingja?
- Hvað þýðir það?
- Þýðir það að vera oftast glaður, sorgmæddur eða reiður eða hvað?
- Hvernig verður maður hamingjusamur?

Verður maður hamingjusamur:

Ef maður á mikið dót?	Ef maður hlýðir alltaf mömmu?
Ef maður á mikið nammi?	Ef maður tekur alltaf til eftir sig?
Ef maður á marga vini?	Ef það er alltaf gott veður?
Ef maður er góður við aðra?	Ef maður er duglegur?

- Hvenær erum við kurteis?
- Erum við kurteis þegar við þökkum fyrir okkur?
- Þegar við segjum görið þið svo vel?
- Þegar við segjum viltu rétta mér?
- Þegar við segjum gefðu mér mjólk?
- Erum við kurteis þegar við ropum?
- Þegar við prumpum?
- Þegar við rífum af?
- Þegar við öskrum?
- Þegar við lemjum?
- Eigum við alltaf að vera kurteis?
- Munið þið eftir einhverjum stað, þar sem maður þarf ekki að vera kurteis?
- Munið þið eftir einhverjum stað, þar sem maður á alls ekki að vera kurteis?

Að kunna, að geta, vilja og þykjast geta.

- Ef við þykjumst kunna útlensku kunnum við hana þá?
- Ef við viljum kunna útlensku kunnum við hana þá?
- Ef við kunnum að segja já og nei á útlensku kunnum við þá útlensku?
- Ef við þykjumst elda mat kunnum við þá að elda mat?
- En ef við viljum kunna að elda mat, kunnum við það þá?
- Ef við þykjumst keyra bíl kunnum við þá að keyra bíl?
- En ef við viljum kunna að keyra bíl?
- Hvenær kunnum við eitthvað?
- Ef við kunnum að telja upp á 10 kunnum við þá að telja?
- Ef við viljum kunna stafina, kunnum við þá stafina?
- Ef við kunnum stafina kunnum við þá að lesa?
- Ef við kunnum að hjóla með hjálpardekkjum, kunnum við þá að hjóla á tvíhjólí?

Voru glöð og ánægð

- Hvernig líður okkur þegar við erum glöð?
- Líður okkur vel/illa?
- Hvernig líður okkur þegar við erum ánægð?
- Líður okkur vel/illa?
- Er munur á því að vera glaður eða ánægður?

Hvenær erum við glöð/ánægð?

Þegar við eigum afmæli	Þegar mamma les fyrir okkur
Þegar við fáum góðan mat	Þegar við leikum okkur
Á jólunum	Þegar það snjóar
Á páskunum	Þegar það er sól
Þegar við meiðum okkur	Þegar mamma fer í vinnuna
Þegar við erum veik	Þegar okkur er strítt
Þegar við stríðum einhverjum	Þegar einhver meiðir okkur
Þegar við meiðum einhvern	Þegar vinur okkar er hjá okkur

Gömlu húsin við Tjörnina horfðu á eftir þeim

BLS.20

- Geta gömul hús brosað?
- En grátið?
- Gengið?
- Hrist sig?
- Dansað?
- Getur allt brosað?
- Hvernig brosa hús?

VERKEFNI:

Teikna brosandi hús og leið hús.

Myndlíking-hvað er hægt í þessum heimi

BLS. 20

- Hvað er hægt:
- Geta menn flogið?
- Geta tré gengið?
- Geta dýr talað?
- Geta bílar synt?
- Geta hús talað?
- Geta gluggatjöld hrist sig?
- Hvar getur þetta gerst?
- Er það í alvörunni?

- Af hverju haldið þið að hann hafi ekki viljað hjálp?
- Var pabbi hans klaufi?
- Gat hann þetta sjálfur?
- Var hann hræddur?
- Var hann kannski búin að pissa í buxurnar?

- Geta buxur verið hreinar ef það er mold og sandur á þeim?
 - Er eitthvað sem er bæði gott og vont?
 - Er eitthvað sem er bæði lint og hart?
 - Er eitthvað sem er bæði blautt og þurrt?
 - Er eitthvað sem er bæði svart og hvítt?
-
- Hvað er hreint?
 - Getur sandur verið hreinn?
 - Getur mold verið hrein?
 - Getur vatn verið hreint?
 - Getur snjór verið hreinn?
 - Getum við verið hrein?
 - Getur ormurinn verið hreinn?
-
- Hvað er óhreint?
 - Getur vatn verið óhreint?
 - Getur sápa verið óhreint?
 - Getum við verið óhreint?
 - Getur ormurinn verið óhreinn?
 - Getur mold verið óhreint?
 - Getur sandur verið óhreinn?
 - Getur snjór verið óhreinn?

